

*Bošnjačko nacionalno vijeće
u Republici Srbiji*

INICIJATIVA
ZA
RJEŠAVANJE STATUSA BOŠNJAKA
I STATUSA REGIJE SANDŽAK

Novi Pazar, 23. maj 2019. godine
Redni broj: 465-09/2019

Polazeći od slobodno izražene volje građana Sandžaka na Referendumu održanom od 25. do 27. oktobra 1991. godine

Vođeni principima Povelje Ujedinjenih Nacija, Opšte deklaracije o ljudskim pravima, Deklaracije o pravima manjina, kao i drugim međunarodno pravnim aktima kojima se štite ljudska i manjinska prava

Pozivajući se na odluke, duh i smisao mirovne i međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji u Hagu, Londonu i Ženevi

Imajući u vidu sve rezolucije i odluke Generalne skupštine i Savjeta sigurnosti Ujedinjenih nacija koje se odnose na područje bivše Jugoslavije

Reafirmišući odlučnost da se u državama na području Zapadnog Balkana uspostavi mir, demokratski odnosi i demokratske institucije

Bošnjačko nacionalno vijeće pokreće

INICIJATIVU ZA

RJEŠAVANJE STATUSA BOŠNJAKA I STATUSA REGIJE SANDŽAK

I OPŠTA NAČELA

1. Uspostavlja se specijalni status za regiju Sandžak (u daljem tekstu: Sandžak). Funkcije državne vlasti ostvarivaće se preko organa Sandžaka i preko organa u opštinama u njegovom sastavu, osim u onim slučajevima predviđenim ovom Inicijativom.
2. Sandžak neće imati pravo stupanja u međunarodne odnose osim u onim slučajevima predviđenim ovom Inicijativom.
3. Oblasti u kojima Sandžak ima pravo stupanja u međunarodne odnose sa drugima jesu: naučno-tehnička saradnja, kulturno-prosvjetna, ekonomska i druge oblasti predviđene ovom Inicijativom.
4. Prava i obaveze Sandžaka će se regulisati Ustavom Sandžaka u čijoj prvoj izradi će učestvovati i odgovarajuće tijelo, odnosno stručnjaci Evropske unije. O pitanjima iz svoje nadležnosti Sandžak će donositi zakone i druga opšta akta.
5. Sandžak je teritorijalno politička zajednica ravnopravnih građana i naroda koji u Sandžaku žive. Albancima, Bošnjacima, Crnogorima i Srbima, Ustavom Sandžaka priznaće se status konstitutivnih naroda u Sandžaku.
6. Sandžak će imati demokratski izabranu Skupštinu kao zakonodavno tijelo, Guvernera i Vladu kao nosioce izvršne vlasti uključujući policiju pod njihovom kontrolom, te neovisno sudstvo Sandžaka i druge organe predviđene ovom Inicijativom. Prvi izbori za ove organe održaće se pod nadzorom OUN, Evropske unije i OEBS-a.

7. Svi sporovi o specijalnom statusu konačno će se rješavati u okviru Specijalnog komiteta za Sandžak Evropske unije.

8. Područje Sandžaka biće trajno demilitarizovano pod nadzorom OUN i Evropske unije, što obavezuje državne vlasti da u roku od 30 dana od uspostavljanja specijalnog statusa za Sandžak povuku sve vojne efektivne sa područja Sandžaka, kao i one policijske snage koje premašuju potrebe normalnih okolnosti. Kontrolu granica Sandžaka vršiće međunarodne snage.

9. Državnim Ustavom i Ustavom Sandžaka biće garantovana ljudska i manjinska prava prema najvišim standardima prihvaćenim u međunarodno pravnim dokumentima. Njihovo ostvarivanje će se garantovati domaćim i međunarodnim mehanizmima.

II GRANICE SANDŽAKA

1. Granice i teritorija Sandžaka utvrđene su na Berlinskom kongresu 1878. godine kao corpus separatum, kada su utvrđene međunarodno priznate granice Srbije i Crne Gore.

2. Teritorija Sandžaka na kojoj se uspostavlja specijalni status obuhvata područja sadašnjih opština: Novi Pazar, Sjenica, Tutin, Prijepolje, Nova Varoš, Priboj, Pljevlja, Bijelo Polje, Berane, Andrijevića, Petnjica, Gusinje, Plav i Rožaje. Područje Sandžaka predstavlja historijsku, etničku, ekonomsku, geografsku, saobraćajnu i socijalno-kulturnu cjelinu, u kojoj će se nakon uspostavljanja specijalnog statusa, shodno Ustavu Sandžaka i državnom Ustavu ostvarivati prava i obaveze zasnovane na ovoj Inicijativi.

3. Sandžak je jedinstven statistički region.

4. Granice Sandžaka ne mogu se mijenjati bez saglasnosti građana Sandžaka.

5. Kontrolu granica Sandžaka vršiće međunarodne snage koje će garantovati punu slobodu kretanja ljudi i roba.

III SADRŽAJ SPECIJALNOG STATUSA

A. Ljudska i nacionalna prava

1. U Sandžaku se garantuju ljudska i nacionalna prava u skladu sa najvišim standardima utvrđenim u osnovnim međunarodno-pravnim dokumentima:

- Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka iz 1948,
- Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima iz 1966,
- Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima iz 1966,
- Deklaracija o ukidanju svih oblika nesnošljivosti i diskriminacije na temelju vjere i uvjerenja iz 1981,
- Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz 1965,
- Međunarodna konvencija o spriječavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948,

- Konvencija o pravima djeteta iz 1959,
- Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena iz 1979,
- Deklaracija o ukidanju mučenja i drugih oblika okrutnog, neljudskog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja iz 1975,
- Stokholmska deklaracija o ljudskoj okolini iz 1972,
- Konvencija o pravnom položaju izbjeglica iz 1951,
- Završni akt konferencije o sigurnosti i saradnji u Evropi iz, 1975,
- Pariška povelja za novu Evropu i druga dokumenta KESS-a koja se odnose na ljudsku dimenziju,
- Konvencija Savjeta Evrope za zaštitu ljudskih prava sa pratećim protokolima,
- Nacrt Haške konvencije od 04.11.1991. godine.

2. Bošnjačkom narodu će se posebno garantovati sljedeća prava:

- pravo na zaštitu od bilo koje aktivnosti koja može ugrožavati postojanje naroda;
- sva kulturna prava kao što su: pravo na identitet, kulturu, vjeroispovijest, upotrebu svog jezika i pisma u javnom i privatnom životu;
- pravo na obrazovanje u skladu sa nacionalnim vrijednostima;
- srazmjerno učešće u svim organima vlasti i nediskriminaciju u ekonomskoj i socijalnoj sferi i političkom životu i u pristupu sredstvima javnog informisanja;
- slobodu pojedinca u pogledu nacionalnog opredjeljivanja;
- pravo da se posjeduju i javno ističu nacionalni i vjerski simboli;
- pravo na adekvatnu zastupljenost u državnom parlamentu;
- pravo na dvojno državljanstvo.

B. Nadležnost organa vlasti Sandžaka

1. Organi vlasti Sandžaka bit će isključivo odgovorni za:

- Izbor organa Sandžaka i organa lokalne samouprave;
- Organizaciju sistema lokalne samouprave, nadzor nad radom organa lokalne samouprave
- Odgoj, obrazovanje (predškolsko, osnovno, srednje i visoko) i nauku;
- Kulturne institucije i programe,
- Javno informisanje i sport,
- Privredu i privatizaciju uključujući izdavanje dozvola za rad privrednih društava, preduzeća i firmi,
- Korišćenje prirodnih bogatstava, poljoprivredu, vodoprivredu, šumarstvo, stočarstvo, lov, ribolov, turizam, zanatstvo, ugostiteljstvo,
- Rudarstvo i industriju,

- Prostorno planiranje, razvoj i izgradnja infrastrukture,
- Zdravstvenu i socijalnu zaštitu i socijalno osiguranje,
- Željeznički, drumski i vazdušni saobraćaj na području Sandžaka,
- Proizvodnju energije,
- Kontrola komercijalnih banaka, štedionica i drugih finansijskih institucija,
- Policiju i civilnu zaštitu,
- Organizaciju pravosuđa i izbor sudija i tužilaca,
- Oporezivanje, za potrebe specijalnog statusa,

2. Državni organi dijelit će odgovornost sa organima vlasti Sandžaka za ostvarivanje sljedećih nadležnosti na području Sandžaka:

- Za zaštitu čovjekove okoline pri čemu će državni organi određivati najniže standarde,
- Za magistralne i regionalne puteve i željeznicu na području Sandžaka, kao i poštu i telekomunikacije,
- Sistem prijenosa električne energije.

C. Struktura vlasti

Sandžak ima svoje organe: Skupštinu, Guvernera, Vladu, sudstvo, tužilaštvo i policiju, kao i posebne organizacije, službe, javna preduzeća i ustanove.

1. Zakonodavno tijelo - Skupština Sandžaka

Skupština je jednodomna i nosilac je zakonodavne vlasti. Skupštinu čine poslanici koji se biraju na neposrednim izborima, tajnim glasanjem. O promjeni Ustava i promjeni granica opština odlučuje Skupština dvotrećinskom većinom svojih članova.

2. Izvršna vlast - Guverner i Vlada

- a) Guverner predstavlja Sandžak, predlaže kandidata za predsjednika Vlade, koordinira rad Vlade i organa javne uprave. U slučaju odsutnosti ili duže spriječenosti Guvernera zamjenjuje ga njegov zamjenik. Guvernera i zamjenika bira Skupština. Guverner i njegov zamjenik ne mogu biti iz reda istog naroda.
- b) Vlada je odgovorna za izvršavanje zakona i odluka Skupštine i za stanje u oblastima koje obuhvata specijalni status. Skupština Sandžaka, na prijedlog kandidata za sastav Vlade, bira predsjednika i članove Vlade. Sastav Vlade odgovara nacionalnom sastavu stanovništva Sandžaka.
- c) Policija će biti pod kontrolom izvršne vlasti Sandžaka. U policiji, kao i u ostalim organima javne vlasti, obezbjeđuje se srazmjerna zastupljenost i nediskriminacija svih naroda i nacionalnih zajednica. Zabranjeno je stvaranje bilo kakvih regularnih ili paravojnih jedinica.

3. Sudska vlast

- a) Sudska vlast u Sandžaku pripada sudovima opšte i posebne nadležnosti. Sudovi u Sandžaku su nezavisni i samostalni u svom radu i sude po Ustavu i zakonu. Prvostepeni i drugostepeni sudovi i Vrhovni sud Sandžaka sastavni su dio specijalnog statusa. Sudije sudova u Sandžaku bira i razrješava Skupština Sandžaka. Sastav sudija odgovara nacionalnom sastavu stanovništva Sandžaka.
- b) Javno tužilaštvo Sandžaka je samostalni organ koji goni učinioce krivičnih djela i drugih kažnjivih djela i preduzima mjere za zaštitu ustavnosti i zakonitosti. Nosiocje tužilačkih funkcija u Sandžaku bira i razrješava Skupština Sandžaka. Sastav nosilaca tužilačke funkcije odgovara nacionalnom sastavu stanovništva Sandžaka.

IV MEĐUNARODNE GARANCIJE

1. Evropska unija pruža međunarodne garancije ostvarivanja specijalnog statusa.
2. Evropska unija formira Specijalni komitet za Sandžak. Pored predstavnika Evropske unije, koji čine većinu, članovi Specijalnog komiteta su i: predstavnik Sjedinjenih Američkih Država, predstavnik OEBS-a i predstavnici konstitutivnih naroda u Sandžaku.
3. Specijalni komitet se stara o uspostavljanju specijalnog statusa, preduzima aktivnosti u njegovoj realizaciji i u zadnjoj instanci rješava sporove do kojih dođe u realizaciji specijalnog statusa. Specijalni komitet najmanje jedanput u šest mjeseci obavještava Evropsku uniju i ostale države i organizacije članice Komiteta o realizaciji specijalnog statusa i o svom radu. Specijalni komitet može o pojedinim pitanjima obavještavati i pojedine države, međunarodne institucije i organizacije i predlagati im preduzimanje određenih mjera.
4. Uspostavlja se Misija posmatrača za ljudska prava. Misija će imati posmatrače stacionirane u svim opštinama Sandžaka. Posmatrači će pratiti ostvarivanje ljudskih prava, primati pritužbe i prijedloge građana i institucija i o svojim zapažanjima obavještavati Specijalni komitet, nadležne organe i institucije u Sandžaku.

V ZAVRŠNE ODREDBE

1. Specijalni status će se realizovati u roku od godinu dana od njegovog usvajanja od zainteresovanih strana.
3. U istom roku provest će se izbori pod međunarodnom kontrolom za organe vlasti specijalnog statusa Sandžaka.
4. Državne vlasti će u istom roku izvršiti odgovarajuće izmjene u ustavnom sistemu i zakonodavstvu u skladu sa ovom Inicijativom, a pod nadzorom stručnjaka iz Evropske unije.

5. Danom uspostavljanja specijalnog statusa za Sandžak prestaju važiti sve odredbe državnog pravnog uređenja i političkog sistema, čija bi primjena ometala realizaciju uspostavljanja specijalnog statusa.

6. Sa sadržinom ove Inicijative upoznati Evropsku uniju, OSCE, zemlje „Prijatelji Sandžaka“, Vladu Republike Srbije, Vladu Crne Gore, Predsjedništvo Bosne i Hercegovine i druge zainteresovane strane.

BOŠNJAČKO NACIONALNO VIJEĆE U REPUBLICI SRBIJI

IZVRŠNI ODBOR VIJEĆA

P r e d s j e d n i k

Prof. dr. Hasim Mekić, s.r.